

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS
ĮSTATYMO NR. XI-1375 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 22¹
STRAIPSNIU ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. XI-1375 1, 2, 3, 5, 11,
13, 14, 16, 18, 20, 20¹, 21, 22, 23, 26, 29, 49, 50, 55, 56, 57, 63 STRAIPSNIŲ, DVYLIKTOJO
SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO, 54 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU
GALIOS IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 15¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO NR. XIV-1001 10
IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. XI-1375 2, 3, 5, 6, 11,
13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 48, 49, 51 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 13¹, 20³ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO NR. XIV-1169 7 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1881 16, 21¹, 22, 31 IR 73² STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ įtvirtintas Lietuvos energetikos tikslas – Lietuvos valstybės, jos gyventojų ir verslo energetikos poreikių užtikrinimas. Šiuos poreikius užtikrinti gali tik energetiškai nepriklausoma valstybė, gebanti užtikrinti stabilų ir konkurencingos kainos energijos tiekimą.

2021 m. Lietuvos elektros energetikos sistemoje importuotas elektros energijos kiekis sudarė apytiksliai 64 proc. bendro elektros energijos suvartojimo šalyje¹, todėl šalies energetikos patikimumo ir saugumo didinimui yra būtina kaip įmanoma greičiau importuojamą elektros energiją pakeisti gaminama vietine elektros energija.

Šis pokytis ypač aktualus šiuo energetikos permainų laikotarpiu, kai Lietuva ir visa Europa susiduria su beprecedenčiu energetiniu karu, kurį lemia Rusijos agresijos Ukrainoje padiktuota geopolitinė situacija. Šios permainos rinkoje lėmė tarptautinę krizę energetikos rinkose, kurios pasekmės, per padidėjusias kainas ir energijos trūkumą, jaučia ne tik gyventojai bet ir verslas. Susidariusi situacija siunčia aiškų signalą Lietuvai kuo greičiau sumažinti energetinę priklausomybę, susijusią su elektros energijos importu, išlaikant suderinamumą su Europos Sąjungos ir Lietuvos išsikeltais ambicingais klimato kaitos tikslais.

Pagrindinė užduotis, kurios įgyvendinimas leistų pasiekti šiuos užsibrėžtus tikslus – kaip įmanoma spartesnė elektros energijos gamybos pajėgumų, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, plėtra. Atsižvelgiant į šį poreikį bei šiuo metu rinkoje esančių technologijų potencialą ir efektyvumą, manytina, kad Lietuva turėtų orientuotis ir pagrindinį dėmesį skirti kaip įmanoma greitesnei jūrinės energetikos plėtrai, kuri šiuo metu yra efektyviausia atsinaujinančius energijos išteklius naudojanti technologija. Pažymėtina, kad vienas iš Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo (toliau – AIEĮ) tikslų, įtvirtintų AIEĮ 1 straipsnio 2 dalyje – skatinti atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinėje ekonominėje zonoje Baltijos jūroje (toliau – jūrinė teritorija), taip kuriant

¹ <https://www.litgrid.eu/index.php/energetikos-sistema/elektros-energetikos-sistemos-informacija/elektros-gamybos-ir-vartojimo-balanso-duomenys/2287>

pridėtinę vertę valstybei ir vartotojui bei užtikrinant energetinę nepriklausomybę ir energetikos saugumą.

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. kovo 31 d. priėmė Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 1, 2, 3, 5, 11, 13, 14, 16, 18, 20, 20¹, 21, 22, 23, 26, 29, 49, 50, 55, 56, 57, 63 straipsnių, dvyliktojo skirsnio pavadinimo pakeitimo, 54 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Įstatymo papildymo 15¹ straipsniu įstatymą Nr. XIV-1001 (toliau – AIEĮ pakeitimo įstatymas), kurio 15 straipsniu pakeitė AIEĮ 22 straipsnį, ir reglamentavo konkurso jūrinėje teritorijoje organizavimo procedūras bei elektrinių veiklos sąlygas, suteikiant galimybę konkurso laimėtojui pasinaudoti skatinimo priemonėmis. Pažymėtina, kad AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsnio įsigaliojimo terminas šiuo metu nėra žinomas, kadangi jis priklauso nuo Europos Komisijos pritarimo valstybės pagalbos schemai pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalies nuostatas gavimo – AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsnis įsigalios praėjus 2 mėnesiams po Europos Komisijos pritarimo gavimo.

Vadovaujantis AIEĮ pakeitimo įstatymo 27 straipsnio 4 dalimi, informacija apie konkursą leidimui naudoti jūrinės teritorijos dalį, numatytą Vyriausybės nutarime dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalių, dėl kurių tikslinga organizuoti konkursą (konkursus) atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, ir dėl šių elektrinių leistinų generuoti galių nustatymo (toliau – Vyriausybės nutarimas dėl elektrinių plėtros jūrinėje teritorijoje) plėtojant ne didesnės negu šiame nutarime nustatytos įrengtosios galios elektrines, ir sandorio kainai laimėti skelbiama 2023 m. rugsėjo 1 d., jeigu yra atlikti visi reikalingi tyrimai, kiti veiksmai ir paskelbti jų rezultatai. Jeigu, esant objektyvioms aplinkybėms, trukdančioms atlikti reikalingus tyrimus, kitus veiksmus ir paskelbti jų rezultatus, tuomet informacijos apie konkursą data gali būti atidėta ne ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui. Pats pirmasis konkursas turės būti suorganizuotas per 180 kalendorinių dienų nuo informacijos apie pirmąjį konkursą paskelbimo.

Organizuojant naują konkursą, t. y. kitą nei numatyta AIEĮ pakeitimo įstatymo 27 straipsnio 4 dalyje, pagal AIEĮ pakeitimo įstatyme įtvirtintą modelį, įvertinus tai, kad bendra visų numatytų jūrinės teritorijos tyrimų ir kitų būtinų procedūrų preliminarai bendra trukmė gali trukti iki trijų metų ir daugiau (įvertinus galimas rizikas susijusias su viešųjų pirkimų procedūromis), galima tokio konkurso pabaigos data būtų 2026 m., o viso projekto, nesant papildomų trikdžių – 2032 m.

Priėmus siūlomus Įstatymų projektus, jūrinio parko vystymo konkursas pagal Įstatymų projektuose pasiūlytą modelį galėtų būti organizuojamas Vyriausybės nustatytais terminais. Atsižvelgiant į siūlomas greitesnes konkurso organizavimo procedūras, tikimasi, kad elektros energijos gamyba galėtų prasidėti jau 2028 m.

Taip pat, tuo pačiu metu vystant du jūrinio vėjo parko projektus, būtų užtikrintas didesnis vietinio verslo įsitraukimas, suteikiama galimybė ieškoti sinergijos taškų tarp šių dviejų projektų vystytojų ir rangos įmonių taip užtikrinant efektyvesnį lėšų panaudojimą, kas galimai lemtų patrauklesnį projekto įvaizdį ir pritrauktų daugiau potencialių investuotojų.

Atsižvelgiant į tai, jog dėl energetinės krizės yra būtina kuo spartesnė elektros energijos gamybos pajėgumų, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, plėtra jūrinėje teritorijoje yra teikiamas pasiūlymas papildyti šiuo metu galiojančią AIEĮ nauju 22¹ straipsniu, kuris reglamentuos naujo elektros energijos gamybos jūrinėje teritorijoje iš atsinaujinančių energijos išteklių konkurso tvarką, ir užtikrins potencialių projektų jūrinėje teritorijoje kuo greitesnį įgyvendinimą. Siekiant šio tikslo, taip pat yra reikalingas ir AIEĮ 5 straipsnio pakeitimas, AIEĮ pakeitimo įstatymo 10 ir 15 straipsnių pakeitimas, AIEĮ 11, 13, 14, 20¹, 20², 22, 30, 32, 48, 49, 51 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 13¹, 20³ straipsniais įstatymo Nr. XIV-1169 7 straipsnio pakeitimas bei

Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau – EEĮ) 16, 21¹, 22, 31 ir 73² straipsnių pakeitimas (toliau – EEĮ projektas).

Papildžius galiojantį AIEĮ nauju 22¹ straipsniu, ateityje elektros energijos gamybos jūrinėje teritorijoje iš atsinaujinančių energijos išteklių konkursai būtų organizuojami remiantis šiuo 22¹ straipsniu arba AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu, kuris keičia AIEĮ 22 straipsnį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Energetikos ministerijos Tvarios energetikos politikos grupės (vadovė Lina Sveklaite, tel. +370 60246479, el. p. lina.sveklaite@enmin.lt), patarėja Jevgenija Jankevič, tel. +370 60247359, el. p. jevgenija.jankevic@enmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame AIEĮ 22 straipsnyje reglamentuota atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtra jūrinėje teritorijoje, tačiau neregamentuotos šių elektrinių veiklos sąlygos. AIEĮ 22 straipsnio 1 dalyje yra numatyta, kad Vyriausybės įgaliota institucija: 1) organizuoja specialiojo plano parengimą; 2) organizuoja specialiojo plano strateginį pasekmių aplinkai vertinimą; 3) organizuoja poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai vertinimą; 4) organizuoja prisijungimo prie elektros perdavimo tinklų sausumos teritorijoje galimybių vertinimą; 5) organizuoja balansavimo galimybių vertinimą; 6) organizuoja šios dalies 4 ir 5 punktuose nurodytų veiksmų sąnaudų vertinimą; 7) atlieka kitus veiksmus, būtinus elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių leistinumui ir galimybėms įvertinti.

AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeistame AIEĮ 22 straipsnyje detalai reglamentuota atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtra jūrinėje teritorijoje – numatyta, kad Vyriausybės įgaliota institucija atlieka Baltijos jūroje tyrimus ir kitus veiksmus, kurie reikalingi Vyriausybės nutarimui dėl plėtros jūrinėje teritorijoje priimti ir (ar) įgyvendinti. Šiame straipsnyje nurodoma, kad be specialiojo plano parengimo, poveikio aplinkai vertinimo, Vyriausybės įgaliota institucija taip pat organizuoja ir kitus veiksmus, būtinus elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių leistinumui ir galimybėms įvertinti.

Nei šiuo metu galiojančiame AIEĮ 22 straipsnyje, nei AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeistame AIEĮ 22 straipsnyje nėra numatyta galimybė Vyriausybės įgaliotai institucijai šį įpareigojimą (visa apimtimi ar dalinai) perleisti atlikti konkurso laimėtojiui.

AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeistoje AIEĮ 22 straipsnio 9 dalyje taip pat įtvirtinta, kad konkursas naudoti jūrinę teritoriją Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtros jūrinėje teritorijoje nustatytose dalyse plėtojant ne didesnės negu šiame nutarime nustatytos įrengtosios galios elektrinės organizuojamas sandorio kainai, kuri turi būti didesnė už žemiausią ribą ir mažesnė arba lygi Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos nustatytai didžiausiai galimai sandorio kainai, ir metiniam elektros energijos gamybos kiekiui, kuriam konkurso dalyvis pageidauja laimėti sandorio kainą (toliau – skatinamas kiekis), laimėti. Konkursas turi būti suorganizuotas ne vėliau kaip per 180 kalendorinių dienų nuo informacijos apie planuojamą organizuoti konkursą paskelbimo Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos interneto svetainėje dienos.

Pagal AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeisto AIEĮ 22 straipsnio 13 dalį, elektros energijos gamyba skatinama 15 metų laikotarpiu elektros energija prekiaujant pagal atsinaujinančių išteklių elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartis ir (ar) Prekybos elektros energija taisyklėse nustatyta tvarka ir būdais, Vyriausybės nustatyta tvarka vadovaujantis šioje straipsnio dalyje įtvirtintais principais.

AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeisto AIEĮ 22 straipsnio 15 dalyje nurodyta, kad konkurso dalyviai turi teikti pasiūlymus dėl pageidaujamos sandorio kainos, skatinamo kiekio, elektrinės įrengtosios galios ir pageidaujamos metinės potencialaus skatinimo apimtys, kuri apskaičiuojama kaip pageidaujamos sandorio kainos ir žemiausios ribos skirtumo ir skatinamo kiekio sandauga. Jeigu konkurso dalyvio nurodomas skatinamas kiekis yra lygus nuliui, konkurso dalyvis taip pat turi pateikti elektrinių plėtros jūrinėje teritorijoje vystymo mokesčio, kurį laimėjęs konkursą įsipareigoja sumokėti Vyriausybės nustatyta tvarka ir terminais (toliau – vystymo mokestis), pasiūlymą. Potencialių konkurso laimėtojų sąrašas, vadovaujantis Konkursų organizavimo ir leidimų išdavimo tvarkos apraše nustatyta tvarka, sudaromas rikiuojant konkurso dalyvius pagal konkurso dalyvių nurodytą mažiausią pageidaujamą metinę potencialaus skatinimo apimtį. Potencialiu konkurso laimėtoju pripažįstamas konkurso dalyvis, nurodęs mažiausią pageidaujamą metinę potencialaus skatinimo apimtį.

AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeisto AIEĮ 22 straipsnio 16 dalyje nurodyta, kad potencialus konkurso laimėtojas pripažįstamas konkurso laimėtoju tik įsitikinus, kad jis nekelia rizikos ar grėsmės nacionalinio saugumo interesams. Vadovaujantis Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 12 straipsniu, Vyriausybei priėmus sprendimą, kad potencialiu konkurso laimėtoju pripažintas konkurso dalyvis neatitinka nacionalinio saugumo interesų, konkurso laimėtoju pripažįstamas kitas sąraše esantis potencialus konkurso laimėtojas, atitinkantis nacionalinio saugumo interesus.

AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu pakeisto AIEĮ 22 straipsnio 28 dalies 3 punkte nurodyta, kad konkurso laimėtoju pripažintas gamintojas, kai jis buvo nustatytas pagal didžiausią pasiūlytą vystymo mokestį, per 5 metus nuo leidimo gaminti elektros energiją gavimo dienos turi lygiomis dalimis sumokėti vystymo mokestį.

EEĮ 21¹ straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad gamintojas, pasirašęs šio įstatymo 22 straipsnio 8 dalyje nurodytą ketinimų protokolą, tinklų operatoriui privalo pateikti savo prievolių įvykdymo užtikrinimą, garantuojantį tinklų operatoriui gamintojo įsipareigojimo įvykdymą, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo ketinimų protokolo pasirašymo dienos.

EEĮ 16 straipsnio 4² ir 14¹ dalyse, 21¹ straipsnio 2 ir 6 dalyse, 22 straipsnio 8 dalies 2 punkte, 31 straipsnio 2¹ dalies 1 punkte pateikiama nuoroda į AIEĮ 22 straipsnį ar AIEĮ 22 straipsnio 8 dalyje nurodytą konkursą, o 21¹ straipsnio 3 dalyje – nuoroda į AIEĮ 22 straipsnio 25 dalį.

EEĮ 22 straipsnio 9 dalyje nurodyta, kad tinklų operatorius privalo per 25 kalendorines dienas nuo šio straipsnio 8 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos su gamintoju pasirašyti ketinimų protokolą, išskyrus šio įstatymo 73² straipsnyje nurodytą atvejį.

EEĮ 73² straipsnyje nurodyta, kad siekiant užtikrinti elektros energetikos sistemos stabilumą ir saugumą, kai šioje sistemoje planuojami plėtoti elektros energijos gamybos ir energijos kaupimo pajėgumai, galintys daryti reikšmingą įtaką jos veikimui, tai yra, kai gamintojas ar energijos kaupimo įrenginio savininkas pateikia tinklų operatoriui prašymą sudaryti ketinimų protokolą dėl elektros energijos gamybos įrenginių ir (ar) energijos kaupimo įrenginių prijungimo, kai prijungimo taške numatoma leistina generuoti galia yra ne mažesnė kaip 50 MW, turi būti įsitikinta, kad ketinimų protokolo pasirašymas ir (ar) ketinimų protokolą siekiantis pasirašyti asmuo nekelia rizikos nacionalinio saugumo interesams ar atitinka nacionalinio saugumo interesus. Kai atlikus Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nustatytus veiksmus priimamas sprendimas, patvirtinantis, kad šis asmuo ir (ar) ketinimų protokolo pasirašymas kelia riziką ar neatitinka nacionalinio saugumo interesų, prašymas pasirašyti ketinimų protokolą netenkinamas ir ketinimų protokolą nepasirašomas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Norint užtikrinti kaip įmanoma greitesnę jūrinių teritorijų, kurių paruošiamieji darbai dar nepradėti, įveiklinimą ir projektų įgyvendinimą, siūloma papildyti AIEĮ nauju 22¹ straipsniu ir įtvirtinti naują jūrinio vėjo elektrinių vystymo modelį, kuris galėtų būti pradėtas įgyvendinti iki kol įsigalios AIEĮ pakeitimo įstatymo 22 straipsnis.

Pagal siūlomą naują reglamentavimą už teritorijos, kurioje turėtų būti įgyvendinta elektrinių plėtra jūrinėje teritorijoje, ištyrimą, poveikio aplinkai vertinimą ir kitus reikalingus atlikti veiksmus būtų atsakingas konkurso laimėtojas, t. y. visa projekto įgyvendinimo rizika būtų perkeliama konkurso laimėtojui. Vyriausybės įgaliota institucija liktų atsakinga už specialiojo plano parengimo bei specialiojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo, atnaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių prijungimo prie perdavimo tinklų sausumos teritorijoje specialiojo teritorijų planavimo dokumentų parengimo ir jo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo organizavimą, o konkurso laimėtojas turėtų padengti šių veiksmų atlikimo išlaidas, jeigu tokios būtų patirtos iš valstybės biudžeto asignavimų.

Taip pat Vyriausybės nutarimas dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje būtų rengiamas kiekvienai Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje daliai, kurioje tikslinga organizuoti konkursą (konkursus) atnaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, atskirai, tokiu būdu leidžiant atskirti skirtingoms jūrinėms teritorijoms organizuojamus konkursus ir jų organizavimui taikomas procedūras bei taisykles. Be to, siūloma konkursų organizavimą sieti ne su Vyriausybės nutarimo dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje priėmimu, o su įsigaliojimu, kadangi tik galiojantys teisės aktai gali sukelti teises pasekmes. Siekiant sistemiškumo ir vienodo teisės aktų taikymo, analogiškas nuostatas taip pat siūloma įtvirtinti ir AIEĮ pakeitimo įstatymo 15 straipsniu keičiamo AIEĮ 22 straipsnio 6 dalyje.

Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje siūloma nustatyti elektrinių įrengtąją ir leistiną generuoti galią. Atitinkamai siūloma numatyti, kad konkursas būtų organizuojamas naudoti jūrinę teritoriją Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje nustatytose dalyse plėtojant elektrines, kurių įrengtoji galia bus ne mažesnė negu Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje nurodyta mažiausia elektrinių įrengtoji galia, o leistina generuoti galia bus ne didesnė negu šiame nutarime nurodyta elektrinių leistina generuoti galia.

Konkurso laimėtojas elektrinių plėtos projektą įgyvendinti turėtų pasitelkdamas tik nuosavas arba skolintas lėšas, t. y. valstybės parama šio projekto įgyvendinimui nebūtų skiriama. Konkursai, kurių metu nebuvo reikalaujama valstybės paramos, sėkmingai buvo įgyvendinti tokiose šalyse, kaip Olandija², Vokietija^{3,4}, Danija⁵, Jungtinės Amerikos Valstijos⁶ ir kt., kas patvirtina faktą, kad jūrinės energetikos technologija pasiekė tokį vystymosi etapą, kurio metu projektai gali būti sėkmingai įgyvendinami ir rinkos sąlygomis.

Siūloma įtvirtinti, kad konkursą sudarys registracijos etapas, kvalifikacijos tikrinimo etapas ir pasiūlymų dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje vystymo mokesčio, kurį laimėjus konkursą įsipareigos sumokėti, teikimo etapas (toliau – pasiūlymų teikimo etapas). Taip pat siūloma nustatyti šių konkurso etapų terminus, kurie turėtų užtikrinti spartų konkurso įvykdymą.

² <https://windeurope.org/newsroom/press-releases/worlds-first-offshore-wind-farm-without-subsidies-to-be-built-in-the-netherlands/>

³ <https://www.windpowermonthly.com/article/1726902/rwe-edf-win-zero-subsidy-bids-german-offshore-wind-tender>

⁴ <https://www.offshorewind.biz/2022/09/07/rwe-wins-german-offshore-wind-tender-with-zero-subsidy-bid-vattenfall-expected-to-step-in/>

⁵ <https://cleanenergynews.ihsmarkit.com/research-analysis/denmarks-tender-continues-negative-subsidy-offshore-wind-trend.html>

⁶ <https://electrek.co/2022/02/25/us-offshore-wind-auction-attracts-a-record-2b-in-bids-and-its-not-even-done-yet/>

Registracijos etape, asmenys siekiantys dalyvauti konkurse turės pateikti Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai Konkursų organizavimo ir leidimų išdavimo tvarkos apraše nustatytus dokumentus bei informaciją. Siekiant užtikrinti, kad konkurse dalyvautų tik atitinkamą patirtį ir finansinį pajėgumą turintys ir sėkmingą projekto įgyvendinimą galintys užtikrinti dalyviai, kvalifikacijos tikrinimo etape bus vertinamas asmenų, užsiregistravusių dalyvauti konkurse, atitikimas įstatyme nustatytioms sąlygoms. Kvalifikacijos tikrinimo etapas bus užbaigiamas Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai patvirtinus įstatyme nustatytas sąlygas atitinkančius asmenis konkurso dalyviais, kurie turės teisę dalyvauti pasiūlymų teikimo etape. Pasiūlymų teikimo etape konkurso dalyviai realiu laiku varžysis siūlydami kuo didesnę vystymo mokestį, kurio minimalus dydis būtų 5 milijonai eurų. Kiekvieno konkurso dalyvio realiu laiku siūlomas vystymo mokestis turi būti ne mažesnis kaip 5 milijonų eurų suma didesnis už prieš tai kito konkurso dalyvio realiu laiku pasiūlytą vystymo mokestį. Pasiūlymų teikimo etapas bus užbaigiamas, kuomet nė vienas konkurso dalyvis per Konkursų organizavimo ir leidimų išdavimo tvarkos apraše nustatytą laiką nepateiks didesnio pasiūlymo už paskutinį didžiausią konkurso dalyvio pasiūlytą vystymo mokestį. Valstybinė energetikos reguliavimo taryba ne vėliau kaip kitą darbo dieną po pasiūlymų teikimo etapo pabaigos potencialiu konkurso laimėtoju paskelbs konkurso dalyvį, pasiūliusį didžiausią vystymo mokestį. Potencialus konkurso laimėtojas bus pripažintas konkurso laimėtoju tik įsitikinęs, kad jis nekelia rizikos ar grėsmės nacionalinio saugumo interesams. Pažymėtina, kad 5 milijonų eurų dydis buvo nustatytas atsižvelgiant į kitose šalyse (pvz., Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV), Danijoje, kt.) vystytojų pasiūlytas sumokėti sumas dėl teisės vykdyti jūrinio vėjo projektus. Danijoje vystytojai valstybei sutiko sumokėti apytiksliai 380 mln. Eur, o JAV vystytojai už skirtingus plotus pasiūlė sumokėti nuo 285 mln. iki 795 mln. JAV dolerių. JAV aukcione už skirtingus plotus prašoma suma buvo didinama įvairiais intervalais, kurie svyravo nuo kelių iki apytiksliai 20 mln. JAV dolerių. Atsižvelgiant į tai, manoma, kad 5 mln. Eur minimalaus pasiūlymo didinimo dydžio nustatymas Lietuvoje leis užtikrinti maksimalią naudą valstybei bei užtikrins efektyvų konkurso organizavimą, pvz., nustačius mažesnę sumą (pvz., 100 tūkst. EUR ar kt.) aukcionas galėtų vykti keletą dienų ar net savaitę.

Konkurso laimėtojas vystymo mokestį turės sumokėti per 60 kalendorinių dienų nuo paskelbimo konkurso laimėtoju dienos, kadangi yra siekiama kaip įmanoma greičiau prisidėti prie tolimesnės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros Lietuvoje. Vystymo mokestis galės būti naudojamas Vyriausybės nustatyta tvarka tikslais, susijusiais su atsinaujinančių energijos išteklių plėtra, energijos efektyvumo didinimu, taip pat moksliniams tyrimams ir inovacijoms atsinaujinančių išteklių energetikos sektoriuje. Šias lėšas Vyriausybės nustatyta tvarka administruoja Vyriausybės įgaliota institucija.

Siūloma įtvirtinti, kad perdavimo sistemos operatorius per 5 kalendorines dienas po įstatymo įsigaliojimo savo interneto svetainėje paskelbtų išankstines elektrinės prijungimo prie energetikos tinklų sąlygas, kuriose nustatomi privalomieji energetikos tinklų tiesimo, pertvarkymo ir (ar) plėtros reikalavimai, o informacija apie konkursą leidimui naudoti jūrinės teritorijos dalį skelbiama Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtros jūrinėje teritorijoje nurodytą dieną. Informacijos apie konkursą paskelbimo dieną būtų pradėta asmenų registracija į konkursą. Šios nuostatos suteiktų aiškumo apie planuojamą konkursą visiems asmenims, kurie tiek planuoja dalyvauti konkurse, tiek bus atsakingi už jo organizavimą.

Nauju AIEĮ 22¹ straipsniu siūlomas konkurso organizavimo modelis:

a) leis užtikrinti greitesnę jūrinės energetikos vystymą, kadangi valstybei nereikės atlikti papildomų tyrimų ir kitų procedūrų, t. y. nereikės vykdyti pirkimų techninių specifikacijų rengimo ir derinimo procedūrų, viešųjų pirkimų (su atidėjimo / skundų rizika) ir kt. Šiuo metu visų šių procedūrų ir veiksmų (įskaitant viešuosius pirkimus) preliminarai bendra trukmė siekia 2-3 metus.

b) leis užtikrinti, kad projektas bus įgyvendintas mažiausiomis sąnaudomis, o konkurso laimėtojo sumokėtas vystymo mokestis galės būti skirtas tolimesniam atsinaujinančios energetikos skatinimui bei dabartinės situacijos rinkoje sukeltų padarinių Lietuvoje mažinimui.

c) suteiks konkurso laimėtojai galimybę įsivertinti ir prisiimti visas rizikas pagal jo turimą kompetenciją ir patirtį.

AIEĮ projekte siūloma įtvirtinti, kad jūrinės teritorijos naudojimo sąlygas nustato Vyriausybė arba Vyriausybės įgaliota (-os) institucija (-os). Šiuose Vyriausybės ar įgaliotų institucijų teisės aktuose galėtų būti nustatyta, kokią veiklą galėtų vykdyti kiti subjektai teritorijoje, kurioje išplėtos elektrinės, pvz. ar galėtų būti vykdomi tiriamieji, žvalgomieji darbai, žvejyba ir pan..

EEĮ projekte siūloma patikslinti nuorodas, esančias EEĮ 16 straipsnio 4², 14¹ dalyse, 22¹ straipsnio 1, 2, 3, 4, 6 dalyse, 22 straipsnio 8 dalies 2 punkte ir atitinkamai nurodyti AIEĮ 22 straipsnį arba 22¹ straipsnį.

EEĮ projektu EEĮ 22 straipsnio 9 dalyje siūloma iki 5 kalendorinių dienų sutrumpinti terminą, per kurį tinklų operatorius turėtų pasirašyti ketinimų protokolą, kai prašymas pasirašyti ketinimų protokolą pateikiamas siekiant dalyvauti AIEĮ 22¹ straipsnyje nurodytame konkurse, o EEĮ 21¹ straipsnio 1 dalyje – atitinkamai iki 5 darbo dienų sutrumpinti terminą, per kurį gamintojas privalėtų tinklų operatoriui pateikti savo prievolių įvykdymo užtikrinimą, kai ketinimų protokolą pasirašomas, siekiant dalyvauti AIEĮ 22¹ straipsnyje nurodytame konkurse. Pažymėtina, kad pasirašant ketinimų protokolą, siekiant dalyvauti konkurse, tiek tinklų operatorius, tiek ir asmenys, planuojantys dalyvauti konkurse jau žinos tiek elektrinių prijungimo vietą, kadangi tinklų operatorius jau bus paskelbęs išankstines prijungimo sąlygas, tiek jūrinę teritoriją, kurioje galės būti plėtojamos elektrinės, tiek leistiną generuoti galią, kurią galės įrengti konkurso laimėtojas, todėl ketinimų protokolą ir garantijas pateikimas gali būti atlikti trumpesniais terminais. EEĮ projektu siūloma numatyti, jog EEĮ 22 straipsnio 9 dalies 3, 5, 6, 12, 13, 14 punktai, 9³ ir 9⁴ dalys nebūtų taikomos elektrinėms, plėtojamoms jūrinėje teritorijoje.

EEĮ projektu EEĮ 73² straipsnyje siūloma įtvirtinti išimtį, jog kai pateikiamas prašymas sudaryti ketinimų protokolą dėl jūrinėje teritorijoje planuojamų plėtoti elektros gamybos įrenginių prijungimo, neturi būti įsitikinta, kad ketinimų protokolo pasirašymas ir (ar) ketinimų protokolą siekiantis pasirašyti asmuo nekelia rizikos nacionalinio saugumo interesams ar atitinka nacionalinio saugumo interesus, kadangi tokia patikra bus atliekama po to, kai bus atrinktas potencialus konkurso laimėtojas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai kriminogeninei situacijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

AIEĮ projekte siūlomas papildymas dėl konkursų organizavimo procedūros elektrinėms, plėtojamoms jūrinėje teritorijoje, suteiks papildomas galimybes investuotojams ir vietinėms įmonėms ir paskatins aktyvesnį jų dalyvavimą elektrinių, gaminančių elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių, padės priimti sprendimus imtis veiklos elektros energetikos sektoriuje ir dėl to padidės atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo mastas bei plėtojamo verslo apimtys.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus teikiamus Įstatymų projektus, nereikės priimti ar keisti kitų įstatymų.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardinantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus:

- 1) Vyriausybė turės priimti nutarimą dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalių, kuriose tikslinga organizuoti konkursą (konkursus) atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, ir dėl šių elektrinių leistinų generuoti ir įrengtųjų galių nustatymo;
- 2) Vyriausybė turės nustatyti reikalavimus asmenims, siekiantiems įgyti bei įgijusiems teisę plėtoti ir eksploatuoti atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias elektrines jūrinėje teritorijoje;
- 3) Valstybinė energetikos reguliavimo taryba turės patvirtinti Jūrinės teritorijos naudojimo atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai konkursų organizavimo ir leidimų naudoti jūrinės teritorijos dalis atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai išdavimo tvarkos aprašą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų įgyvendinimas papildomų lėšų nepareikalaus.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„atsinaujinantys energijos ištekliai“, „konkursas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.